

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXIII, 5

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

sept.-oktober (sept.-octubre) 1986

Na svidenje!

Koroška rojaka, dr. R. Vospernik in dr. J. Zerzer zapuščata našo slovensko skupnost ob Srebrni reki in se vračata v deželo Miklove Zale, kralja Matjaža in — našega Gregorija Rožmana. (...)

Kaj nas je pri tem kratkem, a doživetem stiku najbolj prevzelo? Morda spomin na tisto Koroško, ki nam je beguncem tako blizu, ker smo na njenih poljih jemali slovo od svojcev in soborcev izdanih v smrt; ali odsev one druge, veličastne Koroške, dežele slovenskih knezov in zibelke naše državnosti; ali odmevi zasanjanih koroških napevov, ki si jih pojemo, ko se nas polšača domotožje? Vsakega malo je bilo. Brez dvoma pa je bil odkriti in vedri nastop teh dveh mož tista nit, ki je pričela tkati med nami nove vezi medsebojnega razumevanja.

Teh vezi z njunim slovesom ni konec. Nasprotno. Pričetek so svežega, vse širšega in močnejšega ožilja, po katerem se bodo še krepkeje pretekale življenjske sile slovenstva preko zaprek in mej.

V različnih razmerah živimo in različno vlogo imamo v slovenskem narodnem telesu, katerega učje smo. A prav to nas nagiba, da se še bolj poglobljamo drug v drugega težave, si odkrito izmenjujemo poglede, polni razumevanja pa tudi spoštovanja do njih, ki vztrajajo proti tokovem zunanega sveta pri delu za iste vrednote slovenstva in krščanstva, zaradi katerih smo tudi mi prevzeli nekoč nase svoj križ zdomstva.

Ob prihodu sta nam bila dobrodošla rojaka, zdaj pa sta nam vzor požrtvovalne vztrajnosti na široki njivi slovenstva in marsikomu od nas — prijatelja.

Ko se poslavljam od njiju ter se jima zahvaljujemo za tedne, ki sta nam jih podarila, jima iz srca kličemo: „Draga rojaka, nasvidenje!“

Marko Kremžar,

Svobodna Slovenija, št. 33-34.

Koroška se nam je približala

Dr. Reginald Vospernik in dr. Janez Zerzer sta razveselila, presenetila in obogatila slovensko emigracijsko skupnost v Argentini s svojim obiskom v mesecu avgustu. Njun zanimiv in prav zaradi tega prekratek tritedenski obisk Slovencev v Buenos Airesu in v Mendoza je bil praznik veselja, navdušenja in poglobitve v narodnih in kulturnih vrednotah.

Na pobudo g. Ladislava Lenčka CM in pod okriljem SKA sta se ta dva odlična predstavnika demokratične Koroške odzvala vabilu — odstranjajoč vse predsodke glede našega zdomstva — ter nas obiskala s pripravljenostjo na dialog in z vso prisrčnostjo, ki je lastna nežni koroški duši. Njun namen je bil jasen! Po eni strani približati nam koroško zgodovino, kulturno in politično situacijo; po drugi strani pa spoznati življenje naše skupnosti v Argentini. Iz te medsebojne izmenjave misli je naravno sledila želja — brez izgube lastne identitete posamezne zamejske in zdomske skupnosti — po večjem sodelovanju in solidarnosti. V razgovorih se je občutila potreba po poglobitvi že vzpostavljenih stikov ter po navezavi še novih.

Mnogokrat v življenju posameznikov obstaja razlika med tem, kar človek misli sam o sebi in kako o njeni sodijo bližnji. Tudi na družbenem področju se ponavlja ta primer. Kako smo Slovenci v Argentini gledali na Koroško? Zanimivo je dejstvo, da celo med slovensko mladino v emigraciji — za kar gre posebna zasluga našim učnim močem na osnovni in srednješolski ravni — je Koroška dežela najbolj poznana. Vedno je bila s ponosom predstavljena kot kulturno, zgodovinsko in folklorno najbogatejša dežela, kot je to značilno za tiste pokrajine, ki so zibelka določenega naroda. Starejše in mlajše generacije smo imele o Koroški v mislih razprostrt album veselih in žalostnih slik, ki so nam bile na en ali drugi način tako pri srcu. V okviru praviljčno zelene alpske narave smo postavili zgodovinske prizore iz najpristnejših delov naše slovenske zgodovine; v mislih smo podoživljali zgodbe iz zakladnice literarnih stvaritev; občudovali smo slovenske običaje, ki so se kljub modernemu načinu življenja, še najbolj cenili na Koroškem. To je bil veseli barviti del predstav, med katere so se pa pojavile podobe o tragičnih (povojnih) dogodkih, o življenju v taboriščih in še prej o usodnem plebiscitu in o nacističnem preganjanju koroških Slovencev. Vse te predstave — sončne in senčne — so živele v daljavi časa. Zanimal nas je pa tudi, in predvsem, pogled na sedanjo realnost Koroške; želeli smo si jasen pogled na zapleteno koroško situacijo ter trezno besedo o koroških perspektivah za bodočnost.

Naša cenjena koroška gosta sta v naših Domovih, ustanovah in organizacijah pogumno spregovorila v vseh treh glagolnih časih o koroški „biti“. Njun pogled na koroško in na slovensko stvarnost je moder, stvaren, brez olupšav ali frazerstva, optimističen in zato tudi upoln. Njun nastop nam je razodel, da so stalne borbe na ideološkem in narodnostnem področju med Korošci v Avstriji izklesale kader slovenskih izobražencev, ki gledajo na koroške in slovenske probleme na sploh preudarno, vestno in odgovorno ter z izredno mero ljubezni do slovenstva.

Ob tem prijetnem snidenju Slovencev v Argentini s koroškima predstavnikoma bi bilo skoraj grobo govoriti o ocenjevanju bližnjih in daljnih uspehov. Nedvomno je bil njun obisk izredno pozitiven; to so prvi, a gigantski koraki, po sledih našega priljubljenega obiskovalca g. Vinka Zaletela in sposobnega ter simpatičnega g. Jožeta Kopeiniga, k večjemu zblizanju, sorazumevanju svojih problematik in sodelovanju na kulturnem področju. Še težje bi bilo spregovoriti besedo o tem, kako sta gosta sama ocenjevala ta obisk s stališča koroških perspektiv in pričakovanj.

Ko je v mesecu avgustu naša skupnost veselo zaživela ob tako pomembnih gostih, je marsikdo stavil vprašanje, zakaj smo eni in drugi čakali toliko let na to snidenje. Čas ima posebno vlogo v zgodovini narodov. Koliko se je spremenila slovenska situacija v teh zadnjih petih letih, je nekaj do sedaj izrednega v slovenskem narodu. Nedvomno je bil prav ta čas — leto 1986 — primeren, da iz različnih realnosti slovenske zdomske in zamejske skupnosti,

preidemo iz gledanja „navznoter“, v lastno omejeno situacijo, na dozorelo obdobje vseslovenske realnosti, kjer je poleg mesta za osebno skupinsko identiteto in poslanstvo, predvsem smisel za solidarnost, medsebojno razumevanje vseh treh realnosti – matične, zamejske in zdomske, v duhu spoštovanja – v resnici in ljubezni.

Na kulturnem področju se nam odpirajo številne možnosti medsebojnega obogatitja: izmenjava Celovškega Zvona z Meddobjem; obiski študentov; gostovanje pevskih zborov itd.

Dr. Reginald Vosperek in dr. Janko Zerzer sta nam pričala o bogatem poživljaju kulturnega in narodnostnega življenja na Koroškem. Njuna prisotnost v skup-

nosti nam je postala tako domača, da je bilo slovo težko... za njima je ostala neka praznina. Njuna osebnost in slovenska narodna gorečnost, ki sta jo izžarevala pa kličeta po čimvečji medsebojni povezavi; po osebnih stikih s Slovenci tukaj in tam, po pisarnih in literarnih izmenjavah...

V mesecu avgustu je naša skupnost v Argentini doživela srečne trenutke, ko je Slovenec – zdomec dialogiral s Slovincem – zamejcem in skupna imenovalca ljubezen do krščanstva in do slovenstva sta odstranila pridevnika – vsaj tako si je želelo srce, da bi nekega dne spregovorili o enem samem povezanem in svobodnem slovenskem narodu.

dr. Katica Cukjati.

Mala kronika o obisku visokih gostov

Koroška rojaka dr. Reginald Vosperek in dr. Janko Zerzer sta priletela z IBERIO v Argentino v nedeljo 3. avgusta 1986 ob 22,25. Na letališču ju je sprejelo kakih 20 rojakov; med njimi so bili predstavniki krajevnih domov, predsednik osrednjega društva Zedinjene Slovenije, predsednik SKA, odborniki SKA. Dekle in fant iz Slovenske vasi v narodnih nošah sta poklonila gostoma slovenski šopek. Po pozdravu sta se koroška gosta odpeljala h počitku v gostinsko hišo Baragovega misijonišča v Slovenski vasi pri Buenos Airesu.

V ponedeljek sta dopoldne obiskala Slovensko hišo, pozdravila tamkajšnje slovenske duhovnike in z njimi obedovala. Popoldne ju je Franci Cukjati peljal na prvi ogled mesta, zvečer pa sta se v mestni restavraciji sestala s sourednico Celovškega zvona dr. Katico Cukjati in predsednikom SKA Ladislavom Lenčkom.

V torek 5. avgusta ju je vodja likovnega odseka SKA arh. Jure Vombergar odpeljal na dom častnega predsednika SKA dr. Tineta Debeljaka. Po kosilu sta si gosta ogledala številne slike umetnice Bare Remec, ki krasi Debeljakov in Vombergarjev dom. Zvečer ob 19. sta se kot gosta udeležila redne seje SKA v Slovenski hiši. Med sejo je bila tudi komemoracija za pred dnevi umrli članom SKA, kiparjem Francetom Goršetom.

V sredo sta šla s predsednikom Zedinjene Slovenije Lojzetom Rezljem na ogled buenosaireškega serdišča. Med drugim sta si ogledala Teater Colón in bila navzoča pri opernih vajah. Zvečer ju je predsednik Rezelj povabil na svoj dom k večerji.

V četrtek 7. avgusta sta s tajnikom SKA Andrejem Rotom in s članom SKA Nikolajem Jeločnikom ogledala kulturne spomenike Buenos Airesa, nakar sta se jim pri kosilu v mestu pridružila Ladislav Lenček in podpredsednik SKA arh. Marjan Eiletz. Po kosilu so nadaljevali z ogledom mesta in med drugim tudi notranjosti najpomembnejše buenosaireške televizije ATC. Od tam sta koroška obiskovalca s predsednikom SKA in M. Eiletzom šla najprej na Eiletzov dom v Hurlinghamu, potem pa na večerjo v bližnji dom predsednika Slovenske krščanske demokracije dr. Marka Kremžarja.

V petek sta kosila v Baragovem misijonišču z duhovniki in drugimi povabljenimi gosti. Zvečer so ju odpeljali v Slovensko hišo, kjer je v gornji dvorani predaval dr. Janko Zerzer o zgodovini slovenstva na Koroškem in o njega sedanjem stanju. Po zakuski sta se vrnila v Lanús.

V soboto 9. avgusta sta s predsednikom in tajnikom SKA potovala v 70 km. oddaljeno narodno svetišče k Mariji v Lujanu, kjer je na častnem mestu tudi podoba Brezjanske Marije. Po kosilu sta si ogledala lujanske muzeje. Proti večeru so se odpeljali v kraj San Justo, kjer so obiskali tamkajšnji Dom, se udeležili ponovitve igre dr. Kremžarja „Živi in mrtvi bratje“ in sledeče večerje v spodnji dvorani Doma ob številni udeležbi slovenskih družin.

Naslednji dan, v nedeljo 10. avgusta sta se odpeljala v kraj Ramos Mejía, kjer sta se najprej udeležila maše ob Mladinskem dnevu, doživela srečanje z mladino in

z odborom Doma, po kosilu pa sta se poslužila počitka v bližnjem domovanju odbornika Doma Marijana Loboda. Proti večeru sta bila navzoča pri športnih tekmovanjih in se udeležila večerje v Domu.

V ponedeljek, 11. avgusta sta dopoldne obiskala podjetnika Hermana Zupana in si ogledala njegovo kartonažno tovarno, pač najpomembnejšo v Južni Ameriki. Popoldne sta obiskala še drugo slovensko velepodjetje bratov Oblak in Standmetal za izdelavo vsakovrstnih vrat in oken. Zvečer sta se udeležila v veliki dvorani Slovenske hiše vokalnega koncerta mezzosopranistke Bernarde Fink in njenega brata baritonista Marka Finka; z umetnikoma sta pokramljala ob zakuski, ki je sledila koncertu.

V torek ju je arh. Vombergar odpeljal k slikarici Bari Remec, kjer sta si ogledala njene umetnine. Opoldne sta kosila v Baragovem misijonišču, zvečer pa sta se udeležila posebne seje odbora Hranilnice in posojilnice „Sloga“, njima v spoznanje te slovenske zadružne ustanove.

V sredo 13. sta obiskala filozofa Vinča Brumna, potem kiparja Franceta Ahčina in njegove učence v Palomarju ter z njimi kosila. Popoldne sta se odpeljala k profesorju Alojziju Geržiniču. Zvečer sta imela ob večerji srečanje s predstavniki slovenske krščanske demokracije.

Naslednji dan ju je Lojze Rezelj peljal na ogled znamenite poljedelske in živinorejske razstave v Palermu Buenos Airesa. Zvečer sta doživela prijetno srečanje v Slovenskem domu v San Martinu.

Naslednji petek sta gosta kosila v Baragovem misijonišču, zvečer pa sta spet šla v Slovensko hišo, kjer je to pot predaval dr. R. Vosperek o celovski slovenski gimnaziji in o reviji Celovski zvon, spet ob prenapolnjeni dvorani.

V soboto, 16. avgusta sta se v Slovenski hiši najprej srečala s stotinami otrok slovenskih ljudskošolskih tečajev, ki so se v ta namen zbrali iz raznih krajev Velikega Buenos Airesa. Delegat slovenskih dušnih pastirjev dr. Alojzij Stare ju je spet povabil na obed, ob petih popoldne sta obiskala razrede slovenskega srednješolskega tečaja in se pogovorila z mladino in profesorskim zborom. Ob 20. uri sta bila navzoča pri odprtju slikarske razstave Ivana Bukovca, potem sta se pa udeležila Mladinskega glasbenega festivala v veliki dvorani Slovenske hiše.

V nedeljo, 17. sta bila opoldne povabljeni na kosilo pri predsednici Zveze slovenskih mater in žena dr. Dobovškovi, nakar so ju odpeljali v argentinski Lurd na slovensko romanje, potem pa sta obiskala družino brata, na Koroškem živčnega salezijanca Rovana, in končno sta bila pri večerji skupaj s številno Cukjatijevo družino, ki je dala Argentini in Slovincem kar tri duhovnike in sourednico Celovškega zvona.

V ponedeljek, 18. avgusta sta ostala na kosilu v Baragovem misijonišču, čez dan pa sprejemala nekatere rojake na razgovor, potem pa se udeležila večerje s Slovenskim katoliškim akademskim starešinstvom pod vodstvom njenega predsednika arh. Eiletza.

V torek zvečer sta obiskala Slovenski dom v Castelarju in bila tam na večerji.

V sredo sta odletela v 1.100 km oddaljeno Mendozo, kjer sta doživela dva večera s tankajšnje slovensko skupnostjo, v četrtek pa so ju rojaki želeli popeljati v Ande, a jih je dež in na višinah snežni metež zadržal in so se vrnili in si v mestu ogledali eno najpomembnejših znamenitih vinarn tega vinorodnega kraja.

V petek zvečer sta po letu nazaj v Buenos Aires obiskala družino inž. Jerneja Dobovška, ki ju je potem peljal na srečanje z rojaki Slovenskega doma v Carapachayu.

V soboto dopoldne sta poletela k sorodniku dr. Zerzerja, zlatomašniku Borisu Komanu, dušnemu pastirju za Slovence v letoviškem mestu Mar del Plata ob morju, in sta se vrnila še isti večer nazaj, da sta se udeležila „Koroškega večera“ s koncertom pevskega zbora „Gallusa“ in s poslovnimi govori ter slavnostne večerje v Slomškovev domu (Ramos Mejía).

V nedeljo, dne 24. avgusta sta se ob 9 uri udeležila svete maše ob „žegnanju“ Marije Kraljice v Slovenski vasi. Vsaj dr. Zerzer se je udeležil tudi družinskega „asada“ v Hladnikovem domu, ki je bil prirejen gostoma na čast, kajti dr. Vospernik je rahlo obolel zaradi prehlada. Popoldne se je dr. Zerzer udeležil v veliki dvorani Slovenske hiše predstave Zavalijeve „romance“ iz časov kolonizacije Amerike „Osmi dan“ v prevodu N. Jeločnika in režiji vodje gledališkega odseka SKA Frida Beznika in z mladimi igralci.

V ponedeljek je Marijan Loboda povabil na svoj dom manjšo skupino članov SKA na poslovnico večerjo in zadnje srečanje z gostoma.

Naslednji dan je dopoldne odpotoval v Evropo predsednik SKA Ladislav Lenček, ki je bil stalni spremljevalec koroških gestov. Popoldne pa sta se ob navzočnosti številnih prijateljev na letališču Ezeiza poslovila tudi onadva.

Govor predsednika SKA Ladislava Lenčka na Koroškem večeru.

Draga koroška gosta!

Pred nekako tremi tedni sta stopila na argentinska tla. SKA Vaju je na priporočilo Vama in nam vsem drugega duhovnika Jožeta Kopeiniga povabila, da obiščeta slovensko izseljensko skupnost v Argentini. Po naši organizaciji Vaju je pravzaprav povabila vsa slovenska skupnost. Velikodušno sta se odzvala in žrtvovala tri tedne svojega dragocenega časa v ta namen.

Ko se bliža zaključek Vajinega naporov polnega žrtvovanja med nami in ko se bosta vrnila na zeleno Koroško, se bosta morda vpraševala: Ali se nama je vse to splačalo? Morda se bo pa tudi komu izmed nas, ki sta nas obiskala, porajalo to vprašanje: Ali se je splačalo, da smo Vaju povabili medse?

Za nas je odgovor lahak: Splačalo se je! Po 40 letih, ko smo se odrgali tudi od koroške zemlje, potem ko smo zapustili domovino, smo ob Vaju začutili znova koroško srce, zaslutili njega utripe v slovenskem hrepenenju, bolečino ob izgubah slovenske krvi, junaške napore v boju za obstanek svobodnega, pa tako ogroženega slovenstva, vedno nove vzpone v svetlejšo bodočnost. Krščansko prosvetno delo, dragoceni sadovi slovenske gimnazije in oživljajoče pozvanjanje Celovškega zvona, ta dejstva, ki sta nam jih vidva v teh dneh približala, pomenijo argentinskim Slovincem, ki smo že doslej ohranjali toplo misel na koroške rojake, poživilno upanje na bodočnost koroškega slovenstva. Hvaležni smo Vama, da sta nama posredovala to veselo upanje!

Argentinski Slovenci pa se drznemo upati, da se je tudi vama splačala pot med nas.

Tri tedne sta doživljala Slovence v Argentini in nas spoznavala v naših slovenskih prizadevanjih daleč proč od glavnine slovenstva. Posamezniki, družine, ustanove, organizacije, vsa naša skupnost se Vama je razkrivala v raznih pojavih svojega žitja in bitja, iz katerih sta mogla zaslužiti najpomembnejše: ljubezen do slovenstva, katera nas preveva, celo naše nove rodove, ljubezen posebno še do koroških bratov in sestra, s katerimi nas veže podobna usoda življenja na bolj ali manj tujih tleh. Sama sta

izražala, da nista slutila tolike slovenske zavzetosti med tako oddaljenimi rojaki, in ko sta jo spoznala in vsaj malo doživela, misliti, da se Vama je že zaradi tega pot med nas splačala.

Mislim, da ne rečem preveč: Postali smo si prijatelji in z Vajinim obiskom nam je slovenska Koroška še bolj prirastla k srcu. Če so že doslej mnogi od nas, posebno tudi naši mladi, tako radi obiskovali Koroško, jo bomo odslej še rajši. Tudi vidva sta nas ob mnogih srečanjih vabila, naj prihajamo, in da nas boste Korošci vedno sprejeli z odprtim srcem. Hvala za to povabilo! Prihajali bomo radi k tej zibelki slovenstva, v hrepenenju, da bi nam rojenice vedno znova pele o lepši bodočnosti Koroške in celotnega slovenstva.

Hvaležni smo za vajin obisk! Hvaležni za slovensko toplino, ki smo jo ves čas vajinega bivanja med nami čutili iz vajinih koroških src! Hvaležni za vse, kar storita za slovenstvo v celoti. Ko smo se po vajini zasluzi tako lepo povezali, ostanimo povezani še naprej, ker le tako bomo odporni vsemu tistemu, ki bi nas ogrožalo v naši slovenski biti kdaj koli in kjer koli!

kulturni večeri

Protestne pesmi slovenskih kantavtorjev.

28. junija je v gornji dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu predaval arh. Jure Vombergar. Predavatelj se že več let ukvarja s sodobno slovensko popevko, rock glasbo ter v njej odkriva izročilo novih generacij. Pripravil je za mladino nekaj predavanj, v katerih je primerjal predvsem slovenske in argentinske motive. Tokrat pa je pred „resno“ publiko predstavil Protestne pesmi slovenskih kantavtorjev. Izvajanja je popestril z dobro izbranimi posnetki, ki so jih mnogi prvič slišali. V pesmih je predavatelj odkrival očitne in prikrite protestne vsebine mladih Slovencev.

Od začetka sveta do Halleya.

Na 6. kulturnem večeru (26. julija) je predaval astronom Janez Zorec o razvoju materialnega sveta v prvih sekundah obstoja in o silah, ki so ta razvoj uravnavale. Razpravljal je tudi o razvoju, ko danes stojimo pred možnostjo dveh nasprotujočih si razlag: da se svet neprestano širi ali pa da se končno spet povrne v izhodiščno točko ali stanje.

Janez Zorec je doštudiral astronomijo v Buenos Airesu, sedaj pa dela v Pariškem Astrofizičnem inštitutu.

Predavatelja je predstavil in vodil večer vodja prirodoslovno-znanstvenega odseka Tine Debeljak ml.

Predavanje dr. Janka Zerzerja.

8. avgusta zvečer je na 7. kulturnem večeru SKA predaval dr. Zerzer o slovenski Koroški. Podal je predvsem zgodovinski pregled delovanja Slovencev na Koroškem, po katerem je mogoče razumeti današnji njihov položaj. Posebno poglavje je bilo delovanje in zgodovina Krščanske kulturne zveze, katere sedanji predsednik je dr. Zerzer sam. Predavatelja je predstavil in potem vodil razgovor Ladislav Lenček.

Koncert Bernarde in Marka Finka.

V ponedeljek 11. avgusta je bil v glavni dvorani Slovenske hiše koncert solospjevov in dvošpjevov slovenskih in svetovnih skladateljev v izvedbi mezzosopranistke Bernarde Fink in njenega brata baritonista Marka. Pri klavirju ju je spremljal maestro Ernesto Mastronardi. V 1. delu sporeda sta pela speve J. S. Bacha, Falconieria, A. Scarlattia, Schuberta, Brahmsa, Fauréa, Mahlerja in Mozarta; v 2. delu pa Lópeza Bucharda, Ginastere, Mastronardia, Alojza Geržiniča Uspavanko, Mrak, Jesensko pesem, Baragovo smrt, Pomladno radost, J. Pavčiča (Dedek Samonog) in slovensko ljudsko pesem „Pojdem u Rute“. Uvode je napisal prof. Geržinič, bral pa Frida Beznik. Oder za klavir je oskrbel Tone Oblak, za načrt in izvedbo pa je skrbel Nikolaj Jeločnik.

Predavanje dr. Reginalda Vospernika.

Na 9. kulturnem večeru SKA je predaval dr. Vospernik. Predavanje je bilo v petek 15. avgusta ob polni gornji dvorani Slovenske hiše. Dr. Vospernik je razpravljal o šolstvu in slovenski gimnaziji v Celovecu, in pa o slovenskem kulturnem prostoru ter o reviji Celovski zvon. Večer je vodil predsednik SKA Ladislav Lenček.

Razstava Ivana Bukovca.

V soboto 16. avgusta je bilo odprtje razstave slikarja Ivana Bukovca v gornji dvorani Slovenske hiše. Uvodne besede je spregovoril vodja likovnega odseka SKA arh. Jure Vombergar. Umetnik Bukovec je razstavil 28 grafik s predvsem pokrajinskimi motivi. Razstava, ki je zbrala veliko obiskovalcev, je bila odprta tudi v nedeljo 22. avgusta.

Koroški večer.

V soboto 23. avgusta sta Zedinjena Slovenija in SKA pripravile v Slomškovem domu (Ramos Mejía) poslovilni večer koroškim gostom s koncertom pevskega zbora Gallus pod vodstvom Anke Savelli-Gaserjeve.

Moški zbor Gallusa je izvajal pesmi: G. Ipavec, O mraku; A. Nedved, Mili kraj; B. Ipavec, Domovini; mešani zbor pa sledeče: J. Skramp, Kje dom je moj; P. Kernjak, Rož, Podjuna, Zila; C. Pregelj-A. Gaser, Spou ptice pojó; F. Marolt-L. Lebič, Travnice so žie zelene; P. Kernjak, O ti preburna ženska stvar; L. Lesičjak-L. Kramolc, Pesem o rojstvu; M. Hubad, N'mav čriez jizaro; J. Flajšman, Triglav; solisti so bili Anica Mehle, Janez Jerebič, Vinko Lazar, Matjaž Maček in Janez Mežnar.

Po koncertu sta spregovorila predsednik SKA Ladislav Lenček in predsednik Zedinjene Slovenije Lojze Rezelj, nato pa še dr. Vospernik in dr. Zerzer. Napovedoval in povezoval je Stanko Jerebič.

Dr. Zerzer govori na Koroškem večeru. Ob njem z leve Marjan Loboda, dr. Vospernik, Ladislav Lenček in predsednik Slomškovega doma g. Tomazin. Njemu nasproti sedi Stane Snoj.

Drama „Osmi dan“.

V nedeljo 24. avgusta je Gledališki odsek SKA s sodelovanjem Slovenske misijonske zveze uprizoril na odru Slovenske hiše Osmi dan. Delo je dramski prikaz v osmih podobah argentinskega pisatelja Alberta de Zavalia. Drama je poslovenil Nikolaj Jeločnik, režiral pa Frido Beznik z mladimi igralci (Kristina Krenžar, Andrejka Vombergar, Boštjan Modic, Marko Selan, Janko Erjavec, Jože Oblak, Franci Papež, Blaž Miklič, Jože Korošec, Emil Urbančič, Marko Vombergar, Franci Šturm, Ivo Urbančič, Jože Oberžan, Janko Jereb in Klavdija Malovrh). Pri predstavi so sodelovali: Bogdan Magister (luči), Franci Klemenc (scena), Jože Cukjati, Magda Klemenc, Helena Klemenc (realizacija scene).

Družbena občila – zdravilo ali strup?

Na 13. kulturnem večeru SKA je predaval Tone Mizerit. Predavanje je bilo v soboto 27. septembra v mali dvorani Slovenske hiše. Sourednik Svobodne Slovenije in argentin-

skega tednika Esquíu je razpravljajal o pomembnosti in nevarnosti sredstev množičnega obveščanja. Podal je podatke predvsem iz stvarnosti ZDA in Argentine ter vzbudil zanimanje pri publiku. Razgovor po predavanju je vodil Avgust Horvat.

Pismo iz Tokia

V rumeno prašni vročini

Dragi Glas!

Polovica zemeljske oble naju loči, kar pomeni, da je pri Tebi hladno, morda celo mrzlo, tukaj pa se zdi, da pločniki sploh ne morejo več močnejše žareti, vendar sumimo, da bo jutri še bolj vroče – pri vratih svoje atomske elektrarne stoji sonce in se nam smehlja, kot da ve, da naši z znojem prepojeni vzdihli razodevajo primitiven odnos do narave; „primitiven“ pomeni neizčiščen. Sonce bi moralo bolje – vedeti – tudi če gre delovanje hladilnih aparatov tega mesta v milijone kilovatnih ur, sem v tej povprečni računski lestvici čisto blizu tal, ki so tako vroča, da jih še statistika kar se da hitro preide.

Veš, kaj zdaj prebiram v znoju svojega obraza? „Pogled na slovensko bodočnost“. To je naslov 109 strani obsegajoče mimiografirane knjige, ki mi jo je oni dan poslal kot dar iz Tvoje Argentine g. dr. Marko Krenžar. Pomisli, enemu izmed 70 izvodov na razpolago; naj se tukaj javno zahvalim za toliko dragocenost – zame pomeni pozornost človeku, ki je tako neznan, da ga moraš v enajstmilijonskem Tokiu iskati s posebnim povečevalnim steklom, če ga hočeš videti. Te razmnožene strani imenujem knjigo: 34 cm × 22 cm obsega je prepričljiva zajetnost; enaindvajset odgovorov živijo na štirih celinah – ki mu šele v obliki knjige tiskana beseda pripomore do končne veljave.

Če se Ti zdi v hladnem ozračju Argentine, da pritiram pod pritiskom neohlajenega zraka, pomisli: eno petino Tokia bi lahko napolnili z vsemi Slovenci, kar nas je na tem božjem svetu; in tudi če bi ostale štiri petine ob tem nemirno vzvalovale, bi se ti valovi kmalu porazgubili v morju več kot sto milijonov ljudi na teh trenutno tako vročih otokih. Pomisli še tole: odstotek te petine, ki se mu je bilo posrečilo izbrati svobodo, pa čeprav za ceno tujine, se še dalje skrči najprej na 34 mislecev, ki se Anketi Slovenskega Visokošolskega Tečaja 1985 dejansko odzovejo, nakar se to število skrči na 21 mislecev-piscev, ki se tako na viden in slušen način, to je, na zlahka dostopen način, spoprimejo s problemom bodočnosti našega v veliki večini podjarmljenega naroda. Kakšna moč duha, ki ne klone ne pred številkami ne pred izmikajočim se časom in ne pred v meje prisiljenim prostorom! Nekateri odgovori se kretajo na ozemlju več možnosti, nekateri se umirijo šele pri tistem starodavnem in vendar zmeraj novem idealu v srcu Slovencev – Neodvisni Slovenski Državi; toda iz vseh odgovorov dihata pogumna skrb in razsodna zavzetost za ohranitev narodove bodočnosti. Kakšen duh, ki se ne boji pogledati resnici v trudne, objokane oči! Pomisli: kje boš med našimi sto milijoni (in več, po lanski statistiki) našel človeka, ki bi ga japonska in svetovna sedanost podobno izzivala kot izziva nas, svobodne Slovence?

Nekaj potnih srag je zdrknilo na pisalni stroj, rad bi Ti še to in ono napisal, se znova povrnil k zadnjemu Medu, kot sem Ti bil obljubil – pa se mi zdi, da je trenutno najvažnejše, da ne zaspim. Saj smo šele sredi dneva. Od nekod plavajo radijski zvoki tkzv. glasbe – najbrž ene tistih skupin mladih, ki menijo, da je glasba vsako zaporedje zvokov, da le ni melodije in blagozvočja... Se takšno preimenovanje glasbe dogaja tudi v Argentini? Tu pri nas se ljudje tolažijo, češ mladi se z udejstvovanjem v tkzv. glasbi izogonejo lenarjenju, zbiranju v tolpe, levičarskemu razgrajanju, itd.

Da se še enkrat povrnem k „Pogledu na slovensko bodočnost“: pisci-misleci so si edini v tem, da je za

ustvarjalci ~~sta~~

Umrli je kipar

Umrli je kipar France Gorše. Zaključil je delo umetnika. Ustvarjalca, v pravem pomenu besede. Končal je življenjsko pot in umetniško rast in njegova dela so ostala med nami. Zapustil nam je zaklad, katerega vrednost poznamo. Takó, da bomo še nadalje ocenjevali in gojili občudovanje do njegovih stvaritev. Njegova kiparska dela si bomo ohranjali in se jih nikdar dokončno ogledali.

Novico smo dobili kmalu po prihodu dr. Zerzerja in dr. Vospernika. Koroška gosta sta bila Goršetova znanca, še več — prijatelja, ki sta se pred odhodom v Argentino poslovila od Goršeta. Takrat je kipar Gorše naročil Janku Zerzerju: „Vse prijatelje pozdravite!“ Vest o Goršetovi smrti se je širila po slovenskem Buenos Airesu in vsi smo žalovali.

Nemočni, zaradi razdalj, so se s tem primerom odkrile neslutene povezanosti.

Gorše, ta popotnik razdalj med domovino in robovi sveta je takó, končno, ostal na pragu domovine... ne, saj je bil vedno čez, vanjo vraščen kot so v svoj svet zakoreninjeni pravi umetnik. Likovnik, ustvarjalen kakor le še Plečnik v arhitekturi in naši impresionisti v slikarstvu, romar kakor oni, popotnik zaradi sile razmer, nuj in okoliščin, a tako, da ga mesta niso oropala svojega, duhá zemlje v sebi. Tako, da nikjer ni bil tujec...

Najdenja, odkritja so nam ostala v dediščino. Slovencem je izkopal podobe, izgnetle so se mu... med prsti. Postavil nam jih je v luč sre...

Nastajale so iz njegovih rok, prstov, z dletom in lopatico, je izkopal podobe, katere so mu nastajale med prsti. iz lesa in gline ali mavca... Izvotljene kalupe polnil z bronom ali betonom.

Ko so iz njegovih rok nastajala... ko je izvotljeval, polnil, celil, nalival z bronom - betonom, navijal žico z orešcem... Našim sanjam dajal obraz, telesnost, težo... v prostor jih posajal in določal, ko luščil, črtal, risal iz gmote in vanji sami odkrival umotvore lastne narodnega duha... Iz nedoločnosti otipal prahu - prsti - blatu, vrnil - vrnil zemlji luč, izpraskal, kar se je je držalo, celil rano sanji. Odstranjal ji odvečno... dodajal ji, kar ji je manjkalo... sanji... škratu red.

Dela so postajala naša, v nedogled zató, ker se do njih, s težo ali lahkoto dokopljemo.

Septembra lani je izšla na Koroškem pri Celovški Mohorjevi založbi knjiga o Goršetu, o njegovi umetnosti, razpravo je napisal dr. Janez Sedej iz Ljubljane, ilustrirana je s črno-belimi fotografskimi posnetki značilnejših njegovih stvaritev: Sicer se kip da polno uživati, občutiti in občudovati le na razstavi, v galeriji ali v prostoru, v katerem služi za okras. Na fotografijah ostane neprizadeta risba, izgubi pa se približno kakor na slikarski stvaritvi barva, tako na kiparski občutek gmote, tipanje zarez

nas, svobodne Slovence, kulturno ustvarjanje in po-ustvarjanje (n. pr. z branjem slovenskih stvaritev) življenjskega pomena, ker nam pomaga ohranjati svobodno slovenskost za bodočnost Naj dodam še to na vroči obali Tihega oceana: je sedanost, ki je potem ni več; in je sedanost, ki je potem osnova tega, kar še ni, a se že poraja.

V potu obraza in pisalnega stroja Te dremavo, a pristrčno pozdravlja Tvoj

Kladimir Kos.

France Gorše pri delu — 1958.

in božanje ploskev... odmikanje senc luči in možnost gledalecu gibanja, prostorsko razmerje, sukanje krog kipa... v vitrini, na mizi... od tal k steni... proti oknom, stropu.

Tako, v tem zadnjem monografskem pričevanju, katerega si je lahko Gorše sam ogledal in bral pol stoletja po Ložarjevem kritičnem spisu, izvemo za Goršetovo potovanje po svetu življenja in umetnosti. Njegove in tako naše... France Gorše (1897—1986) iz Zamosteca pri Sodražici, odličen Meštrovicjev učenec in celo nagrajene; bil je dve leti na italijanski fronti, vojak v prvi svetovni vojni... študiral je na kiparski šoli v Zagrebu pri Meštrovicu, kateri je mono vplival nanj. Potem: Trst, Gorica do 1931, ko odpre atelje v Ljubljani in razstavlja v Kolizeju 79 del (1935.) in še deset let dela. 1945. pride v Trst, kjer je profesor na slovenski gimnaziji ok. pet let. 1952 si odpre v Ameriki (Clevelandu) atelje. Zdomska etapa, katero zaključil z smrtjo. V tem plodnem razdobju, skoraj 20h let izpolnjuje (1964.) naročila iz ZDA, Kanade in naredi relief svetišču v Washingtonu. 1970. križev pot za cerkev v domovini in z razstavo v Celovcu prične tisto svojo, zemljepisno rečeno, zadnjo fazo, ki pa je le zaključevanje vsega samosvojega upodabljanja in niti ne labodji spev vélikega umetnika.

Zadete so besede Lada Smrekarja v Naših razgledih (29. avg., str. 459): „France Gorše bo ostal nepogrešljiva umetniška osebnost v slovenski kulturi, njegova umetnostna zbirka na Koroškem je še kamen več v gosposvetskem spomeniku slovenstva.“

Marjan Adamič

OPOZARJAMO:

NAROČNINA NA IZDANJA ZA LETO 1986

6 dvojnih števil GLASA, vsaka na 8 straneh, 4 številke MEDDOBJA, vsaka na 80 straneh besedila in 4 straneh umetniške priloge stane 30 avstralov ali 30 dolarjev. Samo Glas 1986 v Argentini 5 avstralov ali 5 dolarjev.

slovenski: tremitex

Celovski zvon — nekaj bežnih razmišljanj o št. 10 in 11.

Omenil bom le nekatere prispevke, ker vseh nisem utegnil dobro prebrati. O 10. številki celo pišem po spominu; pred časom sem jo namreč oddal prijateljem, da jo še oni preberejo.

Na splošno smem reči, da mi C. Z. res lepo zvoni; prijetno, ubrano in globokosegajoče, recimo v glasovih Rebule in Vovela. Ošlaka in štih. Včasih ustvarja kar praznično razpoloženje! Tista iskrena zavzetost za vse pristno, odprtost za resnico, in pa neka elegijska zaskrbljenost za slovenstvo (štih), vse to ustvarja atmosfero sveže in zdrave duhovne oksigenacije. Ali ko Bučar razmišlja o naši majhnosti in ogroženosti! Koliko ljubezni do slovenstva je v tisti prodorni analizi! Tako dopolnjuje podobna razmišljanja v sedanjem slovenskem momentu, na pr. onega od Ivana Urbančiča, ki je izšel v Zalivu.

Št. IV./11 junij 86 je spet izredno pestra, zanimiva, lepo v liniji doseženega nivoja. Pravi praznik slovenskega komuniciranja! Kakor da bi zaplaval v tisti skupni slovenski prostor, ki je resnično skupen, ker je odprt vsem tokovom dobronamernih ljudi, v katerem je mesto tudi za nas, za ta „tragični južni meridian slovenstva“, kot se je nekdo izrazil.

Andrej Rot objavlja pogovor, ki ga je imel s Pavletom Štrukljem. Dober Rotov pristop, iskrena in globoka izpoved našega patagonskega pisatelja. Nazorno opisuje svoj sedanji svet, v katerem pa mu manjka korenin. Njegov izvor ne more ostati brez posledic: korenine odkriva v svetu staršev.

Oceni Papeževih Dveh svetov

Pravzaprav nobena od obeh noče biti strokovna ocena. Zora Tavčar je imela nagovor ob podelitvi Vstajenjske nagrade našemu pesniku, in ta nagovor je zdaj objavljen. Poniž pa le poroča, podaja informativen zapis, kot pravi, a hočeš nočeš, se oba spotoma poskusita s presojo. Zora Tavčar mu pokloni veliko priznanje, ne samo kot pesniku, ampak kot kulturnemu delavcu sploh. Pravi, da je nekaj pesmi vrednih vsake antologije, in še, da gre v Papeževem primeru za štiridesetletno zvestobo.

Denis Poniž avtorja Dveh svetov nekam nerodno opredeljuje — politično seveda —, še predno se loti dela. Da bi ga že s tem diskvalificiral? Kaže, da ne, ker se končno ne drži tega argumenta „ad hominem“ in mu prizna, „da se konec Papeževe zbirke s svojo poezijo navezuje na značilna lirična občutja, ki jih pozna slovenska poezija nekako od sredine sedemdesetih let dalje“. Zdi se mi tudi, „da Papeževa poezija vendarle izstopa iz risa okamennosti, ki je — predvsem po tematski plati — dokaj značilna za tkim. literaturo v exilu.“

Kaj mi je pri Rebulu najbolj všeč? Njegovo mistično — estetsko doživljanje naše dobe in kraške pokrajine, s posebnim čutom za podnebje. Rebula je še zmožen odkrivati harmonijo in barvitost v stvarstvu in v človeškem dogajanju. Strinjam se z zaključno mislijo Ester Sferco o Rebulovem delu Oblaki Michigana: „Slovenska stvarnost živi, saj dokler piše Rebula, ni mogoče trditi, da životari.“

Ted Kramole prispeva črtico „Miš“, ki je vsebinsko zanimiva slika naših ameriških Slovencev. Kaže kako v kolesju potrošniške družbe zamira smisel za slovenstvo in tudi zmožnost za osebna srečanja in za pristno občevanje celo v krogu družine. V črtici sledimo konfliktu med zakoncema — in končno bežnemu trenutku zblizanja, ki pa ni dovolj močno, da bi vzpostavilo komunikacijo med možem in ženo.

Marta Kunaver objavlja cikel pesmi. „Ustavila bom nihalo“.

Prispevka k vprašanju naše narodne biti podpišeta: Lev Detela: Slovenstvo v današnjem svetu in Viktor Blažič: Slovenska nevarnost. Slednji izvaja to nevarnost že iz „nesreče, ki se je zgodila po ujedinjenju, to je, po raz-

bitju srednjeevropskega prostora v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, ko se je slovenska politika dala zvabiti v protihrvaški blok in s tem, kot jeziček na tehtnici, omogočila velesrbsko nadvlado“. Zanimiva, tehtna in prodorna analiza!

Prevodi iz poljščine: L. Kolakowski, Kako je mogoče biti konservativno-liberalen socialist. B. Ostromecka: Emil Koritko in France Prešeren. Tischner: Misli.

Zajetna prispevka se nanašata na arhitekturo, in sicer, Petra Fistra: Arhitektura in cerkvene stavbe na slovenskem v drugi polovici 20. stol. (II.) in pa Janka Merkača: Pogovor z arhitektom prof. Borisom Podrecco (Ustvarjati v že ustvarjenem).

VI R

Naprošeni objavljamo: POZIV NARODOM JUGOSLAVIJE

Slovenski narodni odbor je v mesecu juliju 1986 poslal emigrantskim organizacijam narodov Jugoslavije naslednji poziv:

Ob spominu na neštete žrtve komunističnega totalitarizma med našimi narodi poziva Slovenski narodni odbor vse narode Jugoslavije, da se tako doma kakor v emigraciji združijo v skupnem odporu do sedanjega režima in se prično pripravljati na prihodnost po njegovem zlomu.

Slovenski narodni odbor je mnenja, da je mogoče urediti prihodnost narodov Jugoslavije edinole s sprejetjem načela, da imajo vsi narodi Jugoslavije pravico do samoodločbe glede svoje državne in družbene ureditve.

Vsak izmed narodov Jugoslavije ima pravico do politične svobode in samostojnosti. V ta namen naj narodi na demokratičen način, s sklepom večine svojih svobodno izbranih predstavnikov ali z ljudskim glasovanjem izglasujejo ustanovitev svoje samostojne države kakor tudi način morebitne mednarodne povezave.

Prav bi bilo, da bi se zastopniki posameznih narodov v emigraciji pogovorili in zedinili glede načel in postopka, po katerih bi bilo mogoče izvesti zgoraj navedene zamisli po zgledu „Demokratske alternative“, sprejete v Stanstaetu, v Angliji, leta 1963.

Ves postopek demokratizacije naj bi se izvršil v naprej določenem in omejenem obdobju, pri čemer bi mogla služiti kot koristen vzorec „Slovenska formula“, ki jo je leta 1960 predlagal dr. Miha Krek.

V omenjeni prehodni dobi naj se začasno ohrani sedanja razdelitev Jugoslavije na republike, na katere bo treba prenesti v čimvečji meri politične, gospodarske, administrativne in varnostne odgovornosti.

Potem, ko bodo narodi jasno izrazili svojo voljo, naj se na miren način izvrši prehod v novo državno in družbeno ureditev.

Predsednik:

Tajnik: Rudolf Smersu l. r. Tajnik:
Dr. Ludovik Puš l. r. Dr. Peter Urbanc l. r.

Tehten slovenski prispevek velikemu svetu.

Dvanajsta številka zbornika Narodne akademije umetnosti „Anuario“ (Buenos Aires) je prinesla v zgoščeni obliki doktorsko tezo novega umetnostnega kritika dr. Božidarja D. Šušteršiča, ki jo je branil letos na fakulteti za filozofijo in literaturo. Zbornik prinaša na naslovni strani angela iz „Marijinega oznanjenja“ flamskega slikarja Jan Van Eycka, deset strani pa je posvečenih skicam in slikam, s katerimi dr. Šušteršič utemeljuje leto nastanka umetnine. Ker slika nima ne podpisa ne datuma, so bili umetnostni zgodovinarji in kritiki dolgo časa v dvomu, kdaj je slika nastala. Vprašanje avtorja je rešil že l. 1934 Maks Friedländer, ko jo je kupil baron Thyssen Bornemisza, datum nastanka umetnine, ki je prav tako bistvene važnosti pri Van Eycku, ker gre za ustanovitelja flamske renesančne šole, ki je iz pozne gotike prešla v popolni realizem, ki ga nekateri imenujejo celo naturalizem, je pa rešil s potrpežljivim delom in znanstveno metodo novi umetnostni kritik.

Prav na tem Van Eyckovem delu se struji pozne gotike in realizma tako prepletata, da so bili umetnostni kritiki

v dvomu ali gre za delo, ki ga je dokončal v zadnjem desetletju pred smrtjo (l. 1441.) ali pa za delo pred letom 1432. Dr. Šušteršič je na podlagi primerjav drugih del Van Eycka upošteval učinke trompe-l'oeila, strukturo slike, razdelitev barv, gest oseb in novega pojma uporabe prostora za določitev leta nastanka. Važen slovenski prispevek umetnosti!

razgledi

Kitajska je začela s standarizacijo jezika. Do leta 2.000 bodo vpeljali „putonghua“, ki je do sedaj bil pekinški dialekt, tako da se bo 1.000 milijonov Kitajcev razumelo med seboj. Bili so pa tudi že poskusi, da bi poenostavili kitajsko pisavo, vendar je tradicija zaenkrat še premočna, da bi uspeli, kaj šele da bi vpeljali latinsko abecedo.

Günther Grass, zahodnonemški pisatelj, se bo nastanil v Kalkuti, da pozabi na svoje razočaranje zaradi nemške politike in kritiko njegovega zadnjega romana „Podgane“. Günther Grass in Heinrich Böll sta bila zavzeta branitelja našega Edija Kocbeka, le da je Böll pozabil prositi zanj, ko se je srečal s Titom in je videl orientalsko razkošje, ki ga je obdajalo.

„The waste land“ (Puščava) T. S. Eliota je prevedel v španščino pesnik Alberto Girri. Za Slovence je isto delo opravil pesnik France Papež pred tremi desetletji in je prevod prinesla „Slovenska beseda“.

V založbi „Obzorja“ v Mariboru sta izšli pesniški zbirki Janka Ferka „Napisi na zid zemlje“ in Alojza Hergoutha „Obkrožanje noči“. Poleg teh dveh ima založba v načrtu izdati letos še osem pesniških zbirk.

Londonška založba Penguin Books je izdala znova „Ulysses“ Jamesa Joycea. Zaradi pomanjkljivosti in nerazumljivosti romana, nad katerima so se pritoževali bralci, so vnesli pet tisoč popravkov v to izdajo, prejšnjo pa bo Penguin Books umaknila iz prodaje.

„Studia croatica“ je praznovala v letu 1984 petindvajseto obletnico obstoja, letos pa je izšla njena stota številka. Revija je pisana v španskem jeziku in obravnava kulturne in politične teme. V svojih začetkih je bila namenjena tujemu svetu, sedaj pa tudi rodu, ki se je rodil v tujini in ne obvlada več hrvaščine.

V „Založništvu tržaškega tiska“ so izšle „Scritture d' amore“ Stanka Vuka s predgovorom italijanskega pisatelja Fulvija Tomizze.

„Bela tapiserija“ je naslov pesniški zbirki Zore Sakside, ki obsega štirideset lirskih pesmi, razdeljenih vsebinsko v štiri dele: Zadnje stopinje, Molitev, Razpredene misli, Retrospektiva. Zbirka ima ime po zadnji pesmi „Bele tapiserije“: Leta bežijo, valpet z bičem / nad njimi je čas. Obraz mi postaral / marsikaj izničil / bela tapiserija / je ostala.

Slovenska matica je izdala lansko leto „Človek, bitje prihodnosti — Okvirna antropologija“ dr. Antona Trstenjaka, največjega slovenskega dušeslovca sedanosti. Z isto tematiko se je bavil že v „Hoji za človekom“ leta 1968. Kot glavno psihološko delo je izdal „Oris sodobne psihologije“, ki bo še dolgo veljal kot učbenik. Trstenjak je poznan in preveden v več evropskih jezikov, sodeluje pa tudi kot praktični svetovalec v jugoslovanski industriji, kot specialist za osvetlitev in barve.

Pri založbi Mondadori je izšla knjiga Fulvija Tomizze „Gli sposi di Via Rossetti“ (Zakonca iz ulice Rossetti), kjer pisatelj obdela umor Stanka Vuka in njegove žene Dane. Fulvijo Tomizza je Istrijan, obvlada pa hrvaščino in slovenščino. Podlaga za roman so pisma, ki sta si jih pisala mlada zakonca, ko je bil pesnik v zaporu, zato je roman zgodovinsko-biografski. Stanka Vuka in ženo so umorili 10. marca 1944. trije neznanci in Tomizza pravi o umoru: „Popolnoma se zavedam, da domneva o rešitvi vprašanja, namreč da je umor zakoncev Vuk delo plave garde, čeprav se zdi verjetna, ni pa zadosti prepričljiva.“

Roman bo najbrž več storil za poznanje Slovencev, njihovega trpljenja pod Italijo, razčlenjanje ideoloških in političnih tokov na Primorskem, kot kupi propagande, posebno še, ker je Fulvio Tomizza eden izmed vodilnih italijanskih pisateljev.

„Baside“ (Besede) je naslov pesniški zbirki Renata Quaglia, ki jo je izdalo Založništvo tržaškega tiska. Zbirka vsebuje 27 pesmi v rezijskem narečju, ki so prevedene v književno slovenščino. Quaglia je dobil letos Prešernovo nagrado za pesništvo.

Leta 1985. je izšel drugi del „Slovenske bibliografije“ za leto 1977, ki jo izdaja Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK). Ta del obravnava izbor člankov in leposlovja, ki je bilo natisnjeno v serijskih publikacijah in zbornikih, opisanih v prvem delu. Bibliografija obsega 16.349 člankov in je opremljena z abecednim kazalom strok, abecednim kazalom priimkov in oseb omenjenih v člankih.

Splošno načelo „Slovenske bibliografije“ je, da upošteva publikacije, ki izpolnjujejo vsaj enega od treh pogojev: slovenski avtor, slovenski jezik, slovenska založba. Po tem kriteriju so vključene tudi serijske publikacije, ki izhajajo izven meja SR Slovenije.

Za leto 1978-79 so navedene iz zdomstva in zamejstva tele: Ameriški Slovenec, Ameriška domovina, Ave Marija, Božja beseda, Božje stezice, Dnevnik, Druga vrsta, Duhovno življenje, Internal Voice, Glas slovenske kulturne akcije, Katoliški misijoni, Klic Triglava, Misijonska nedelja, Misli, Naš glas, Naš glasek, The New Canadian Slovene Diary, New Era, Newsletter, Our Voice, Oznanilo Marije Pomagaj v Torontu, Prosveta, Rodna gruda (?), Sij slovenske svobode, Slovenska država, Slovenski glas, Smer v slovensko državo, Stik, Svobodna Slovenija, Tabor, Vestnik, The voice of Youth, Zarja.

Čudno je, kje so ostali: The Baraga Bulletin, Dan, Družina in dom, Dom, Galeb, Glas Korotana, Glasilo slovenske šole na Dunaju, Informationsbulletin der Slovenen in Österreich, Jadranski koledar, Jambor, Kapelski občinski list, Katoliški glas, Kladivo, Koledar Družbe sv. Mohorja (Celovec), Koledar Družbe sv. Mohorja (Gorica), Literarne vaje, Log, Meddobje, Misijonski zavod, Mladi Cankarjevi, Mladi rod, Mladika, Mladje, Morgen-Jutri, Most, Müncher Zeitschrift, Naša luč, Naša občina (Bilčovs), Nedelja, Nova družinska pratika, Novi list, Novi Matajur, Novice, NT (Naš tednik — Celovec), Papers in Slovene Studies, Pastirček, Plamen, Ponte rosso-Rusi most, Primorski dnevnik, Slovene Studies, Slovenski vestnik, Sred' vasi, Triglav, Trinkov koledar, Ukve, župnijski vestnik, Unsere Bleiburger Zeitung—Naš Pliberški časopis, Utripi, itd.

Vsi ti so omenjeni v „Slovenski bibliografiji“, vendar se zdi, da bi bil stolpič predolg, če bi jih omenili med zdomskimi in zamejskimi publikacijami.

“Es peligroso hurgar y revolver el pasado”

Aprender sobre la base de experiencias ajenas es un arte muy sutil y de difícil acceso. Sin embargo es de vital importancia para pueblos jóvenes en plena etapa de consolidación de su modelo nacional. La Nación es una tarea que requiere de nuestros mejores esfuerzos, so pena de sucumbir como tales en aras de intereses supranacionales. Junto al análisis exhaustivo del presente es preciso volver al pasado propio y de otros pueblos. Esto, empero, puede significar una empresa peligrosa y —como dice Julián Marias en La Nación del 10 de octubre de 1986, pág. 9—: “puede inflamar los tejidos sociales.” Y continúa el filósofo español: “Cincuenta años después de la Guerra Civil, aún se dicen muchas mentiras sobre ese conflicto. Si en media centuria no podemos decir la verdad, estamos perdidos.” La Guerra Civil “tuvo heroísmo, crímenes y atropellos en ambos bandos. Debemos aclarar y reconocer eso.” El proyecto histórico de los pueblos jóvenes o los que todavía no están realizados como naciones debe tener su punto de partida en el descubrimiento de la verdad y la reconciliación de sus antagonistas, sólo así será posible iniciar la consolidación de la comunidad nacional.

Hrvatska in Slovenija

Pod tem naslovom je glasilo Hrvatske republikanske stranke „Republika Hrvatska“ prineslo zanimiv članek, ki zadeva Slovence. Članek je povzetek knjige, ki je izšla pred šestimi leti „Vizija svobode“ prof. Ivana Oršaniča, ustanovitelja Hrvatske republikanske stranke.

Oršanič je že leta 1952. pisal o Trstu in Sloveniji in kakšna bi morala biti hrvatska politika v zvezi z mejami Slovenije in hrvatske države. Svojo zamisel je zgostil na pet točk:

1.) Hrvati menijo, da so z obstojem hrvatske države naravno in nujno že dani pogoji za nastanek, umevnost in obstanek slovenske države.

2.) Hrvati menijo, da se z uničevanjem zgodovinskih, narodnih individualitet dela zločin in zaradi tega vidijo v obstoju Slovenije kot popolnoma svobodne in neodvisne politične enote, izraz stvariteljskih zmožnosti naroda, zgodovinsko delo, ki je bilo oblikovano v stoletjih in ki ima

pravico do življenja in spoštovanja, svobode in neodvisnosti.

3.) Hrvati zavračajo vse zmotne imperijalistične misli o likvidaciji, zavzetju in dominaciji slovenskega naroda.

4.) V mirnih časih morejo Slovenci in Hrvati ustvariti in ojačiti kar najbolj prijateljske odnose, ker se gospodarska slovenska in hrvatska dejavnost ne pojavljata kot tekmici ne v bližnji ne v daljni bodočnosti.

5.) V dinamičnih časih zahodnih vplivov so interesi Hrvatov in Slovencev identični, iz česar logično izhaja zahteva Hrvatov, da mora biti slovenska država čim močnejša.

Oršaničeva teza predstavlja za Slovence ponujeno roko iskreno mislečega prijatelja in zaveznika, ki ima s srbsko oblastjo iste slabe izkušnje kot mi Slovenci. Ta teza predstavlja izhodiščno točko za skupno nastopanje v bodočnosti in je znak dejanske slovensko-hrvatske vzajemnosti, ki nam je dosedaj manjkala, ker je srbska propaganda znala zabiti klin med slovenski in hrvatski narod. (Iz Republike Hrvatske, št. 149 l. XXXV. — Izdaja, ki jo pošilja v domovino.)

T. B.

dogajanja

Pri Cankarjevi založbi je izšel lani Leksikon slovenskih krajevnih imen, vendar so izpustili Koroško, Primorsko in Porabje. kakor da ne spadajo v slovenski etnični prostor.

V Neaplju je izšla knjiga o narodnih manjšinah „Italiani dimezzati“ (Napol Italijani) Massima Olma. Za Slovence je predvsem zanimiva zaradi obravnave beneških Slovencev.

Pariška založba Gallimard je izdala postumno delo Jeana Geneta „Le captif amoureux“ (Zaljubljeni ujetnik). Jean Genet je umrl 15. aprila 1986. in je snov za roman dobil pri palestinskih fedajinih, kamor ga je OLP povabila. Zaključek romana je: Zmaga ali smrt. Genet je bil poznan predvsem kot dramaturg, nekaj njegovih del je bilo tudi filmskih (Služkinje). Izdal je več pesniških zbirk.

Pri Mohorjevi družbi v Celovcu je izšla nova knjiga pisatelja in pesnika Vinka Beličiča „Človek na pragu“. Knjigo je predstavil v Peterlinovem domu v Trstu Saša Martelanc.

„Ta mi ne bo predsedoval...“ je naslov članka Janeza Menarta v Vjesnikovi prilogi „Sedam dana“ 1. marca 1986. V podnaslovu poudarja: „Na vesti, da je Miodrag Bulatović predsedujoči Zvezi književnikov Srbije, kandidiran za predsedujočega v Zvezi književnikov Jugoslavije, je reagiral slovenski književnik Janez Menart, ki se v Delu spominja nekaterih Bulatovićevih izjav in pojasnjuje, zakaj bo — če bo Bulatović izvoljen, izstopil iz slovenskega in jugoslovenskega združenja književnikov“.

Koroški deželni zbor ni pristojen, da razpravlja o usodi manjšinskega šolstva in da morajo to vprašanje prenesti na Dunaj, sta poročala „Kärntner Tageszeitung“ in „Kleine Zeitung“. Temu pa nasprotujejo predstavniki Heimatdienst, ker se boje, da bi tam zmerneje gledali na slovensko šolstvo kot v Celovcu. Isto stališče je zavzela tudi svobodnjaška stranka (Österreichische Freiheits Partei).

„Človeka davnih časov“ imenuje „Tribuna“ Josipa Vidmarja. Na vprašanje, kaj bi napravil z delavcem iz drugih republik, ki dela v Sloveniji, je odgovoril: „Izgrednika bi jaz pognal iz Slovenije... In razen tega tisti, ki hočejo priti sem in tudi prihajajo na uradniška in višja mesta, vsi tisti bi morali znati slovensko. To je brezpogojno. Vsak Slovenec, ki gre v Bosno ali Srbijo služiti, mora znati srbsko“.

„Osebnostne pravice“ je naslov knjigi dr. Alojzija Finžgarja, ki je izšla letos v domovini. Finžgar prikaže v nji na pravice človeka kot so poznane na zahodu, pokaže pa tudi na druge, ki doma niso še upoštevane (pisemska tajnost, dnevniška nedotakljivost, nedovoljeno fotografiranje, prisluškovanje itd.). Predvsem mu gre za pravico do intimnosti.

„Zavzemamo se za vse oblike intenzivnega vsebinskega povezovanja vseh delov slovenskega naroda, upoštevaajoč pri tem pluralizem političnih in idejnih pogledov. Jasna pa je demarkacijska črta. S pripadniki sovražne emigracije ni, ne more biti in ne sme biti nobenega stika.“ (Iz 21. seje CK ZKS, Jože Smole — Komunist, 7. aprila 1986.)

Izšla je v založbi časopisnega zavoda Uradni list SRS popravljena izdaja knjige dr. Vaneza Šiftarja „Delavsko soodločanje in upravljanje vx industrijskih podjetjih“. Prvo izdajo je založilo „Obzorje“ v Mariboru. Šiftar je posegel v tujino za svoje argumente, da bi dokazal prakso samoupravljanja v svetu in trdi, da je vse to že pri nas obstajalo pred letom 1950.

Novembra bo izšel

1. zvezek št. 1-2 XXII. letnika revije

meddobje

na 180 straneh, z barvno prilogo del slikarice Marijance Savinšek.
Uredil konzorcij pod vodstvom glavnega urednika Franceta Papeža.

Cena posameznemu izvodu: 15 dolarjev. Letna naročnina skupaj z Glasom 30 dol.

CORREO ARGENTINO CORR. CENTRAL Y SUC 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misiona Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.